

A HADITECHNIKAI PARK SZEREPE A HONVÉDELMI NEVELÉSBEN

A szocialista nevelés szerves része a hazaszeretetre nevelés, a haza védelmére való készség kifejlesztése. E célkitűzés megvalósításában az iskola mellett jelentős szerepet játszik hadseregünk is, amely sajátos eszközeivel felbecsülhetetlen segítséget tud nyújtani ifjúságunk honvédelmi neveléséhez.

Az országgyűlés 1964 januári ülésén a Magyar Népköztársaság Honvédelmi Minisztere ismertette az Elnöki Tanács törvényerejű rendeletét, amely a tényleges katonai szolgálat alsó korhatárát 18 éves korban határozta meg. A rendelet biztosítja, hogy minden katonai szolgálatra alkalmas fiatal eleget tegyen honvédelmi kötelezettségének, lehetővé teszi, hogy fiataljainkat a honvédelmi kötelezettség teljesítése ne gátolja egyéni céljaik elérésében.

Ifjúságunknak a katonai szolgálatra való előkészítése szervezettebb és szorosabb együttműködést követel meg a pedagógusoktól, a tömegszervezetektől és a hadseregtől egyaránt.

Mindezekből adódnak a tennivalók: meg kell ismertetnünk és szeretettünk a tanuló ifjúsággal néphadseregünk életét, egyes haditechnikai eszközeit és a katonai élet kötelmeit.

E szerfölött érdekes és szép, de nem könnyű feladat megvalósításának elősegítésére jött létre a Haditechnikai Park. E létesítmény munkájának tartalmát a látogatók életkori sajátosságainak megfelelően határoztuk meg.

A legnagyobb figyelmet a 12—14, a 14—16 és a 16—18 éves fiatalokra fordítottunk.

Mindhárom csoportban más-más módszerekkel kell megoldanunk az érzelmi és értelmi ráhatást, illetve a technikának bizonyos fokú megismertetését. Mert amíg a 12—14 éves tanulóknál a játékosság, a szórakoztató ismeretnyújtás áll előtérben, addig a 14—16 éveseknél nemcsak a technikai kérdések iránti érdeklődés felkeltése a célunk, hanem ezen belül már egy-egy területen konkrétabb, részletesebb tájékoztatást is

kell adnunk. Hatványozottabban jelentkezik az értelmi és technikai tudás igénye a 16—18 évesek esetében.

A kérdés tehát úgy merült fel, milyen legyen a Haditechnikai Park berendezése és programja, hogy az az ifjúság minden rétegére kiterjedően jó kiegészítője legyen az egyetemes honvédelmi nevelés rendszerének. A kérdésre a választ a Nagy-Budapesti KISZ Bizottság, az MHS Budapesti Elnöksége és a Honvédelmi Minisztérium illetékesei együttesen keresték. Közösén alakították ki a Haditechnikai Park berendezésének és programjának általános elveit.

A Haditechnikai Park alapvető céljaul határozták meg, hogy megfelelő keretek között mutassa be a Magyar Néphadseregben rendszeresített fegyvereket és technikai eszközöket. A technikai eszközök bemutatása mellett nyújtson képet a hadsereg katonáinak dolgozó hétköznapjairól, kiképzéséről és kulturális életéről. Ennek gyakorlati megvalósítása a Hadtörténelmi Intézet és Múzeum vezetőire és munkatársaira várt.

Ilyen előzmények után kezdődött meg 1963 őszén a Haditechnikai Park anyagának az összegyűjtése.

Az ifjúság számára először 1963 őszén (szeptember 17-től október 25-ig) nyílt meg a Hadtörténelmi Intézet és Múzeum udvarán.

Ekkor a park a következő eszközökkel rendelkezett: T—34 harckocsi, MIG—15—BISZ és JAK—11 repülőgépek, 76 mm-es páncéltörő löveg, 45 mm-es páncéltörő löveg, 57 mm-es légvédelmi ágyú, 37 mm-es légvédelmi ágyú, valamint különböző műszaki eszközök: rohamcsónak, pontonhíd tag stb. A parkban levő különböző nehézfegyverek és a Kabinetben elhelyezett kézi lőfegyverek, valamint technikai eszközök megtekintése mellett az érdeklődők vetített képes előadásokon és filmvetítéseken ismerkedhettek meg néphadseregünk katonáinak életével.

A technikai parkot rövid, egyhónapos nyitvatartási idő alatt 9500 fő tekintette meg. A szervezés kezdetben csak az I., II. és XII. kerület iskoláira korlátozódott. Persze új létesítményünket más kerületek és vidéki iskolák is látogatták.

Az 1963-as év tapasztalatait behatóan tanulmányoztuk. Az eredmények továbbfejlesztésére és a hibák kijavítására törekedve kezdtük meg az 1964. évre való felkészülést.

A tapasztalatok azt mutatták, hogy a Haditechnikai Park és a Kabinet teljes sikert aratott mind budapesti, mind vidéki viszonylatban. Ugyancsak jó tapasztalatokat szereztünk a vidéki

iskola-városokban, Miskolcon, Debrecenben és Pécsen a vándor Haditechnikai Park bemutatásával is.

A tapasztalatokat és tanulságokat figyelembe véve tovább fejlesztettük a négy különböző területet:

1. Az *udvaron elhelyezett* harceszközöket kiegészítettük 122 mm-es tarackkal, 85 mm-es légvédelmi ágyúval, Szon—4-es tűzvezető lokátorral. Ezeket az eszközöket a fiatalok maguk is kezelhetik és forgathatják. Különösen nagy az érdeklődés a harckocsi iránt. A harci technika személyzete részére rendszeresített sapkákat a látogatók felvehetik és beülhetnek a harckocsiba, megismerhetik annak belsejét, megismerhetik berendezési tárgyait.

Ugyancsak nagy az érdeklődés a MIG—15—BISZ sugárhajtású repülőgép iránt.

A Haditechnikai Park anyagát képzett nyugállományú szaktisztek ismertetik meg a csoportokkal. A tapasztalat azt mutatja, hogy ezek a bemutatók nagy érdeklődésnek örvendenek és maradandó élményt nyújtanak a látogató fiataloknak. Egy-egy bemutató alkalmával sok kérdést tesznek fel az adott technikai eszközt bemutató személynek, aki szívesen és szeretettel válaszol a fiatalok kérdéseire.

2. A múzeum két termében elhelyezett, a *Technikai Kabinetben* gazdag anyag várja a látogatókat. Itt a fiatalok megtekinthetik a MIG—15—BISZ sugárhajtású repülőgép motorjának nagyon szemléletesen elkészített metszetét, a harckocsi fejlődését bemutató maketteket, metszeteket és működő híradóeszközöket, a hadseregben rendszeresített ruházatot és rendfokozati jelzéseket, különböző tűzérési optikákat, valamint műszaki és vegyvédelmi eszközöket.

A fiatalokat különösen a rádiók, géppisztolyok, pisztolyok, karabélyok stb. működése érdekli. A középiskolások és az ipari-tanuló-intézetek fiataljai körében nagy népszerűségnek örvendenek: a sugárhajtású repülőgépmotor metszete és a különböző híradóeszközök (az R—10, R—20, R—106 rádiók és a K—10-es távbeszélőközpont stb.).

A technikai kabinet csoportvezetőire hárul a legnagyobb felelősség és megterhelés, mert a fiatalok érdeklődése, szinte véget nem érő kérdéseik megválaszolása, a sokféle eszköz ismerete jó felkészültséget és nagy türelmet igényel.

3. A csoportok a 200 főt befogadó *vetítőteremben* egy-, illetve másfélórás *vetítettképes előadást és katonai tárgyú kisfilmeket* tekinthetnek meg.

A látogatók ebben az esztendőben a Magyar Néphadsereg-

ről szóló kb. 40 perces előadást hallgathattak meg, melyet diaképek egészítettek ki.

Az előadás után vetített „Szabadságharcos elődeink” című kisfilm rövid áttekintést adott az egyes korok harcairól, így az 1514-es Dózsa György-féle parasztháborúról, Zrínyi Miklós törökellenes, II. Rákóczi Ferenc Habsburg-ellenes harcairól, az 1848—49-es szabadságharcról, Bem József erdélyi tevékenységéről. Ezt követően az 1919-es Magyar Tanácsköztársaság harcairól és végül a szovjet hadsereg magyarországi felszabadító harcairól.

Egy másik kisfilm „Harc a percekért” címmel néphadseregünk katonáinak életéről szól. Itt a filmről a fiatalok megismerhetik az idő nagy jelentőségét a honvédelmi kötelezettség teljesítésében. Képet kapnak arról, hogy a korszerűen felszerelt hadsereg minden tagjára, milyen felelősségteljes feladat hárul hazánk és a béke védelmében. Előadásaink, filmjeink megnyerték a fiatalok tetszését.

A fentiekén kívül természetesen még több katonai tárgyú filmünk is van, ezeket a különböző előadásainkkal együtt a teljes program közlésénél ismertetjük.

4. *A múzeum kiállítási termei.* A Magyar Tanácsköztársaságról szóló kiállításon az iskolás csoportok megismerkednek a Tanácsköztársaság Vörös Hadseregének honvédő harcaival és az első magyar proletárdiktatúra politikai történetével, majd a Magyar Tanácsköztársaság leverése utáni fehérterror rémtetteivel. A kiállítás szemléltető képet ad a Horthy-fasizmus 25 éves uralmáról és a dolgozó nép helyzetéről az ellenforradalmi rendszerben.

A múzeum egyik legkedveltebb terme, a „Fegyverbarátaink” című kiállítás. Itt elsősorban a Varsói Szerződés országai hadseregeinek életéről, fegyvereiről, kitüntetéseiről, egyenruháiról stb. kapnak képet a látogatók. Ezenkívül megtalálhatók itt azoknak a szocialista országoknak hadseregéről szóló képek és anyagok is, amelyek nem tagjai a Varsói Szerződésnek.

Az elmúlt időszakban ezen a négy fő területen igyekeztünk hozzájárulni a hazánkban folyó honvédelmi neveléshez.

Ez a négy terület a gyakorlatban szervesen összefügg és kiegészítették egymást, együttesen szolgálták a honvédelmi nevelés érzelmi és értelmi feladatainak megvalósítását.

E területek részletes munkájáról a „Tájékoztató a Hadtörténelmi Múzeumról és Technikai Parkról” ad konkrét ismertetést. Ebben a Nagy-Budapesti KISZ-bizottság, az MHS Buda-

pesti Elnöksége, a Budapesti Fővárosi Tanács, valamint a Hadtörténelmi Intézet és Múzeum vezetőinek egyetértésével az alábbi programot vehetik figyelembe az iskolák tantestületei és használhatják fel a tananyag elsajátításánál.

Vetítettképes előadás	Film	Múzeumi kiállítás	Szükséges idő
Népfelkelés a császári betolakodók ellen 1848 őszén	Feltámadott a tenger (4 felv.)	Az 1848—49-es szabadságharc	4 óra
Magyar internacionalisták a Nagy Okt. Szoc. Forradalomban és a SzU polgárháborújában	39-es dandár (3 felv.) vagy: Csapajev	A Magyar Tanácsköztársaság Vörös Hadserege	3 óra
A Magyar Vörös Hadsereg harcai	Vörös Katonák előre (3 felv.) vagy: Dicsőséges Tanácsköztársaság (1. felv.)	A Magyar Tanácsköztársaság Vörös Hadserege vagy: Fegyverbarátaink c. kiállítás	3 óra
Nemzetközi önkéntesek a spanyol nép szabadságharcában	Nem törnek át (1. felv.)		3 óra
A Vörös Hadsereg felszabadító harcai Magyarországon	Tűz a Dunán (3. felv.)	Magyarország felszabadítása és a magyar antifasiszta ellenállási mozgalom	3 óra
A magyarországi antifasiszta és partizánmozgalom története	—	Magyarország felszabadítása és a magyar antifasiszta ellenállási mozgalom	3 óra
Magyar katonák részvétele Magyarország felszabadításában	Három csillag (3. felv.)	Magyarország felszabadítása és a magyar antifasiszta ellenállási mozgalom	3 óra
	Alba Regia (3. felv.)	Magyarország felszabadítása és a magyar antifasiszta ellenállási mozgalom	3 óra

Vetítettképes előadás	Film	Múzeumi kiállítás	Szükséges idő
Budapest felszabadítása	Budapest felszabadítása (1. felv.)	Magyarország felszabadítása és a magyar antifasiszta ellenállási mozgalom	3 óra
A román csapatok részvétele Magyarország felszabadításában	1963. évi 3. és 7. sz. Néphadsereg Híradó	Fegyverbarátaink c. kiállítás	3 óra
Az 1. Bolgár Hadsereg részvétele Magyarország felszabadításában	3. sz. Bolgár Híradó (1. felv.) Bolgár ég őrei (1. felv.)	Fegyverbarátaink c. kiállítás	3 óra
Fegyverbarátaink	1963. évi 3. sz. Néphadsereg Híradó (1. felv.)	Fegyverbarátaink c. kiállítás	3 óra
Haditechnika Gábor Áron korában	—	Technikai Park	3 óra
	Egy másodperc értéke (1. felv.)	Technikai Park	3 óra

Ezzel a programmal és munkánk egészével kívánunk hozzájárulni az iskolákban folyó szocialista nevelés sokrétű tevékenységéhez és kívánunk segítséget adni a tanuló ifjúság honvédelmi ismereteinek gazdagításához, a haza védelmére irányuló kötelességeiknek kifejlesztéséhez.

A látogató iskolák, diákok és tanárok egyaránt hasznos kezdeményezésnek tartják a Haditechnikai Park működését, mert véleményük szerint segíti a tanulók honvédelmi nevelését.

A park látogatottságát folyamatosnak és rendszeresnek mondhatjuk. Vannak kerületek és középiskolák, amelyek régi ismerősként újra és újra eljönnek, mert nagyra értékelik a Haditechnikai Park jelentőségét. Ilyenek pl.: a budapesti Petőfi Gimnázium, az Eötvös Gimnázium, a Teleki Blanka Technikum, valamint a XIII., XIV. és IV. kerületek iskolái.

A csoportokat vezető tanárok többsége megértette a haza védelmére való nevelés fontosságát. Voltak pedagógusok, akik

előzetesen tájékoztattak arról, mit láthatnak itt növendékeik és az elmondott ismertetés birtokában készítették fel osztályaikat vagy csoportjaikat a látogatásra. A legnagyobb érdeklődést és aktivitást a történelemszakos tanárok részéről tapasztaltuk. A vezetésükkel érkező csoportok, amelyeket előre felkészítettek, nagy érdeklődéssel és lelkesedéssel vettek részt minden foglalkozáson. Ilyen módon valóban élményt jelentett a fiatalok számára a tanulmányi kirándulás. Ez évben olyan példánk is volt, hogy pl. a dabasi és a nyíregyházi gimnáziumok történelemszakos tanárai előzőleg felutaztak Budapestre és átutalmányozták a Múzeum 1919-es kiállítási termét. A következő napokban felhozták csoportjukat és itt a helyszínen tartották meg a történelem órát. Utána megtekintették a Haditechnikai Parkot. Ezt a kezdeményezést örömmel üdvözlöttük és rendkívül hasznosnak tartottuk. Igen sajnáljuk, hogy ezzel a lehetőséggel eddig egyetlen budapesti középiskola sem élt.

Fontos feladatunknak tekintjük továbbra is a pedagógusokkal való beszélgetéseket. Ez évben ugyanis többször előfordult, hogy a csoportvezető tanár diákjait nem céltudatosan hozta el a Múzeumba és a Haditechnikai Parkba, hanem csak azért, mert „kirándulás volt betervezve és ide jöttünk”. Az is igaz, hogy, amikor programunk szerint megismerkedtek az itt levő anyagokkal és lehetőségekkel, a legtöbben megígérték: tapasztalataikat elmondják tanártársaiknak is.

Hasznos volna, ha az 1965. évi megindulás előtt az iskolák honvédelmi felelős tanárai és az osztályfőnökök részére 4—5 órás bemutatót tartanánk és minden iskolában lenne 1—2 tanár, aki részletesen ismerné lehetőségeinket és céljainkat.

A látogató iskolák tanárai mindjobban felismerik, hogy oktató-nevelő munkájuk színesebbé, szemléltetőbbé és élményszerűbbé válik, ha igénybe veszik segítségünket. Ezt meggyőzően bizonyítják vendégkönyvünk bejegyzései. Találhatunk benne olyan véleményeket, amelyek például azt hangsúlyozzák, hogy „a látottak és hallottak nagyon jól kiegészítik az elvont iskolai oktatást”. Egy XV. kerületi gimnázium tanára a következőket írta:

„Az előadás, a kiállított tárgyak, eszközök, fegyverek és a sokféle felszerelés nagyon érdekes és tanulságos. A tanulók némi fogalmat alkothatnak maguknak arról, hogy a mai modern hadsereg, az eredményesen működő katona igen sok nehéz és alapos tanulás után tudja csak feladatát, hazánk védelmét ellátni. A harmadik gimnazisták számára többet ad, mint a kisebbeknek, bár azok lelkesebben figyelik. Nemcsak a fiúk, hanem

a lányok is érdeklődve jártak itt és sok gondolatot ébresztettek fel bennük a bajtársak. Kár, hogy egyszerre csak keveset tud felfogni az emberi elme. Remélem még lesz alkalmunk újra eljönni. Szeretnénk és akarunk.”

A XII. kerületből, a „Dobó úttörő csapat” írja:

„A kiállítás anyaga gazdag, jól rendezett. A vezetés szakemberű, gondos, élményt nyújt a tanulók számára, izgatott figyelemmel kísérték az érdekes előadást, filmeket.

A repülőgép, harckocsi, ágyúk személyes kipróbálása felejthetetlen élmény számunkra.

Tanulmányaink szempontjából is, pedagógiailag is nagyon hasznos volt minden.”

Az egyik tanár a következőket írta:

„Úgy látjuk, hogy a szocialista hazaszeretetre és a proletárinternacionalista nevelésre, de a történelemoktatás számára is általunk meg nem oldható segítséget kaptunk. Ez többet jelent, mintha mi, nevelők, heteken át beszélünk a néphadsereg életéről.”

Úgy gondoljuk, hogy a beírt véleményekhez különösebb megjegyzés nem kívánkozik, mert lényegében azt igazolják, hogy helyes úton járunk.

Végezetül néhány adatot ismertetünk:

A Haditechnikai Park teljes programját — az előadásokat és a filmeket 26 960 fő tekintette meg, 20 160 fő egy-egy terület anyagával ismerkedett meg. Tehát összesen 47 120 fiatal látogatott el a Haditechnikai Parkba.

A tapasztalatokat összegezve elmondhatjuk, hogy a Hadi-technikai Park létrehozása helyes és időszerű gondolat volt és tovább kell haladnunk ezen a megkezdett úton.

Jövő terveink megvalósulása nagymértékben függ az iskolák igényétől, a pedagógusok érdeklődésétől is. A magunk részéről arra törekszünk, hogy állandóan gyarapítsuk technikai eszközeinket és emeljük előadásaink, csoportvezetési módszereink színvonalát, hogy minél eredményesebben járuljunk hozzá a honvédelmi nevelőmunka feladatainak megvalósításához, ezenbelül ifjúságunk hazaszeretetének fokozásához.

Kaponya János